

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

5. De speciebus excommunicationis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

& in c. veritatis, num. 44. de dolo, & contum. Hinc est, quod excommunicatus, si peccatorum suorum pœnitentiam egerit, consequi possit gratiam Dei, & consequenter fructus bonorum operũ, qui iusti inter se participant, iuxta illud David: Particeps ego sum omnium timentium te. probabile est tunc non priuari. ita habet S. Thom. 4. d. 18. q. 2. art. 1. q. 1. ad 2. Similiter excommunicatus non priuatur bonis particularibus, puta orationibus, quas persona particularis pro alijs fundit; possumus enim orare tanquam personæ particulares pro excommunicatis ad eorum conuersionem. Hostien. in sum. de sen. excom. §. nunquid, n. 17. Quin immò, si excommunicatus vere contritus, pro viribus absolutionem procurauerit, etiam si illam non obtinuerit, non solum his fruitur: sed etiam suffragijs communibus Ecclesiæ, quibus omnes fideles participes sumus, vti affirmant Turr. Crem. in cap. si quis Episcopus 11. q. 3. Ricar. in 4. sent. d. 18. Florent. 3. par. tit. 24. cap. 77. arg. tex. in c. dixi. & c. magna. iuncta Glos. de pœnit. dist. 1. vbi habetur, sufficere contritionem, quando deest tempus confitendi. Hinc sequitur, quod excommunicatio non est malum culpæ aliquod, sed solum pœna inflicta pro culpa: vnde maius malum est vnũ veniale peccatum, quàm ipsa excommunicatio, si sola per se consideretur, quamuis quoad effectus sit: maius malum, quia maioribus priuat bonis. Similiter quoad causam, quia maior excommunicatio non infligitur, nisi pro mortali peccato, c. nemo 11. q. 3.

De speciebus excommunicationis.

CAPVT V.

EXcommunicatio in duas diuiditur species, in maiorem, & minorem. Maior excommunicatio est, quæ illis tribus bonis in cap. præcedenti notatis priuat. Minor verò, quæ vno tantum, scilicet participatione sacramentorum: nemo enim potest susceptioni sacramentorum accedere, si sit excommunicatione minori ligatus. ita habetur, in cap. si celebrat. de cleric. excommunic. ministr. Vnde maior excommunicatio ita se habet ad minorem, quod eam includit, & adhuc pluribus priuat bonis, eaque de causa absolute dicitur excommunicatio, & solet verbo Græco exprimi, scilicet Anathema, vt notant Doct. 3. q. 4. can. Engeltrudam. Homo enim excommunicatione maiori irretitus, dicitur anathema, quasi seorsum positus, & se-

paratus

paratus à communionem fidelium. Aduerte autē, quòd licet anathema, quoad vinculum, non differat ab excommunicatione maiori, vt dicit Abb. in cap. cum ab Ecclesiarum, num. 5. de offic. ordin. tamen quoad solemnitatem, cuius forma habetur. ii. q. 3. cap. debent, maxime differt; & inferre tale anathema, Episcoporum tantum est, iuxta Gloss. communiter receptam, in cap. cum ab Ecclesiarum, de offic. ordin. & ibi Abb. nu. 5. Vltius aduerte, anathema fulminari ad maiorem terrorem vulgariū, & difficilius conceditur absolutio; vt notat Abb. vbi supra, & in cap. cum in cunctis. §. inferiora, nu. 5. de elect.

Excommunicatio iterum est duplex, altera à iure, altera ab homine. A iure est, quæ per aliquem canonem, vel statutū, vel constitutionem fulminatur, qualis est contra percussores Clericorum, contra exhumantes cadauera, & alia multa, de quibus dicendum est postea. Ab homine vero est, quæ per aliquem iudicem fertur, & vtraque, tam à iure, quàm ab homine duplex est, aut ipso iure, seu factò, aut comminatoria. Illa dicitur ipso factò, seu iure, quæ statim cōtrauenientes ligant, absque vllius sententiæ expectatione. Illa verò comminatoria est, quæ non statim ligat, sed expectatur Iudicis sententia, per quam fulminanda est excommunicatio. Est autem regula habenda, ad dignoscendum, quando sit excommunicatio ipso iure, vel factò; quādo verò comminatoria. Si enim sit aliquod verbum denotans excommunicationem ipsam non expectare actum Iudicis, tunc est ipso iure: vt quando est per verbum præteriti, Sit excommunicatus, habeatur pro excommunicato: vel dicitur ipso iure, ipso factò, lata sententia, & similia. Quando verò non est, sed dicitur: Sub pœna excommunicationis, vel, excommunicetur, vel aliquod verbum futuri, tunc est comminatoria. ita habet Gloss. cap. si quis ex clericis, de vita, & honestate. Cleric. Abb. in cap. in quibusdam, nu. 6. de pœnit. late Tiraqu. in l. si vnquam, §. reuertatur, cap. de reuocat. don. Et tunc, licet contraueniens peccet mortaliter, non tamen statim est excommunicatus; sed venit excommunicandus per Iudicem: si verò esset ipso iure, absque vllò alio, statim esset excommunicatione ligatus. cap. pastoralis, in fin. de appell. Fely. in cap. Rodolphus, nu. 38. de rescrip.

Inter excommunicationem autem ab homine, & eam, quæ est à iure, multiplex est differentia.

Prima est, Iuris excommunicatio semper est generalis;

A 5

non

non enim ponitur contra determinatam personam, sed determinate contra facientes, vel non facientes hoc, vel illud. c. vt animarum, §. statuto. de const. lib. 6. Glos. in c. Romana. verbo futuris, de sen. excom. eod. lib. At, quæ est ab homine, aliquando est generalis, aliquando particularis contra determinatam personam. d. c. Romana, §. sed nec in specie, & ibi Glos. de sen. excom. c. à nobis i. eod. tit.

Secunda est, Posita ab homine cessat, cessante vita Iudicis, vel quando ab officio remouetur, in hunc sensum, quod iam de nouo contrauenientes non ligat, quamuis, qui iam ligati erant, non ob id desinunt esse excommunicati. Abb. in d. c. à nobis circ. fin. & ibi Fely. nu. 8. de sen. excom. At verò excommunicatio iuris, durat etiã mortuo conditore, dum ius ipsum durat. Ista differentia est Panorm. cap. nobis, i. nu. 12. de sen. excom. communiter recepti.

Tertia differentia est, Ab excommunicatione posita à iure & nemini reseruata, potest ordinarius absoluere: à posita verò ab homine, non sic, vt habetur c. pastoralis, §. præterea de offi. iudi. ordi. de qua re dicemus inferius.

Quarta est, si feratur à canone, vel statuto, pro futuris culpis, ligantur contra facientes intra territorium legislatoris: quamuis tempore legislatae, seu delicti non essent subditi, respectu originis, vel domicilij. Glos. in c. à nobis. i. verbo non nisi, vbi Abb. nu. 6. & Fely. nu. 1. id affirmant. At sententia hominis comprehendit illos tantum, qui tempore sententiæ, sub Iudicis eam pronunciantis iurisdictione continebantur, & illi subditi erant. & ratio est, quia sententia sumit vires incontinenti, in eum, contra quem fertur. Lex autem, cum semper loquatur, obligat etiam eos, qui futuris temporibus futuri sunt subditi. Abb. vbi supra, nu. 6. & 7. post Inn. in fin. Silu. ver. excom. 2. nu. 10. in fin.

Quinta est, Inducta per statutum Archiepiscopi Metropolitanani, ligat, non tantum subditos proprios ipsius Archiepiscopi, ratione diœcesis, quam habet distinctam à suis suffraganeis, sed & eos, qui suffraganeis subditi sunt, & singulos totius Prouinciæ. Excommunicatio verò lata per sententiam Metropolitanani, tantum afficit eos, qui sunt diœcesis ipsius Metropolitanani, & non suffraganeorum, Glos. in c. Romana, §. porro. verbo sententiæ, de sent. excom. lib. 6. Doct. in d. c. à nobis, nu. 1. quod tamen limitat Henri. Boic. in d. c. à nobis, nu. 6. respectu statuti editi in concilio prouinciali; alias si fieret statutum

tutum in synodo, non ligaret, nisi subditos suæ diocesis. Obseruandum est autem, quando à Iudice fulminatur excommunicatio simpliciter, & non restricta ad minorem, intelligenda est de maiori: vt habetur cap. penul. de sent. excomm. & ea dem est ratio de excommunicatione à iure, quoniam maior est simpliciter, & absolute excommunicatio: minor verò secundum quid. Verba autem absolute prolata sumuntur in significatione sua simpliciter. l. non aliter. ff. de leg. 3.

De causa efficiente excommunicationis, seu de eo, qui potest excommunicare.

CAPVT VI.

Quatuor genera causarum reperiuntur in excommunicatione, nempe, efficiens, materialis, formalis, finalis, de quarum singulis agendum est, & primum de efficiente, nempe de eo, qui excommunicare potest, & duo statuenda sunt, prius est remouere eos, qui non possunt; posterius est explicare eos, qui possunt excommunicare. Quantum ad prius, foemina non potest excommunicare, vt habetur cap. dilecta, de maiori, & obediens. posset tamen ex commissione Papæ, vt notant Panorm. cap. decernimus, de iudi. & Antoni. 3. par. tit. 25. cap. 75. Rursus laicus non potest excommunicare, nisi ex commissione Papæ, vt habetur can. bene quidem, d. 96. adiuncta Glof. Ab. in c. Ecclesie sanctæ Mariæ, num. 5. de constit. Addit autem Palu. 4. sen. d. 18. q. 2. art. 3. solum Papam posse dispensare cum utroque, tam laico, quam foemina: idem affirmant Abb. in cap. 2. nu. 5. de iudic. Armil. verbo excommunicatio. Voco laicum, qui nec primam tonsuram habet. Rursus, nec simplex sacerdos, aut clericus potest excommunicare; quia simplex sacerdos, vel clericus habet potestatem solam ordinis, non autem iurisdictionis, ad quam pertinet excommunicare, vt habet Glof. cap. transmissam, extra de elect. Rursus, nec simplex curatus potest excommunicare, vt habet Palu. 4. d. 18. qu. 2. ar. 1. ob eandem rationem, quia non habet talem iurisdictionem exteriorem: eam tamen potest habere ex consuetudine præscripta, vt affirmant sum. confess. lib. 3. tit. 33. q. 50. circa fin. Abb. in cap. Sacerdos, num. 10. de offi. ordin. & latius in reper. c. si quis contra, nu. 51. de foro comp. & in hoc concordat quasi omnes doct. vt testatur Henric. Boic. in d. c. si sacerdos,

num. 48.